

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Fire opbyggelige Taler, 1843

Citation: Kierkegaard, Søren: "Fire opbyggelige Taler, 1843", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 5*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon; Finn Hauberg Mortensen, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2004, s. 1. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-4t43-txt-shoot-id1127b960-48fe-4e15-bb82-4beaec606282.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 5

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

At erhverve sin Sjæl i Taalmodighed

I Eders Taalmodighed erhverver Eders Sjæle.

Luc. XXI, 19

Den rige Fugl kommer susende, kommer brusende; den fattige Fugl – og Taalmodighed er en fattig Fugl, der ikke kommer med udvortes Miner og Gebærder, men som en sagte Luftning og en stille Aands uforkrænkelige Væsen. Og Taalmodighed er en fattig Kunst og dog er den saare lang. Hvo lærte den ret af Livet, hvo havde Taalmodighed dertil? Hvo lærte et andet Menneske den paa den rette Maade, ak, der var maaskee Den, der lærte en Anden Taalmodighed saa saare godt, derved at han selv var saare utaalmodig! Hvo talte retteligen om den, at han ikke forrasker sig i Udtrykkets Utaalmodighed og i Vendingens Skyndsomhed? Hvo hørte Talen om den paa rette Maade, at han ikke forstod Talen og nu utaalmodigen fordrede en ny Tale, og saaledes vel fattede Taalmodigheden og Talen derom, men ikke fattede, at saaledes var den ikke at forstaae!

At erhverve sin Sjæl i Taalmodighed, er dette Ord, som altid vel kom ubeleiligt, ikke istand til paa eengang at dræbe enhver dristig Forventning, der længes efter navnkundig Idræt, efter begejstret Daad, efter Kamp og Strid, hvor Lønnen vel er uvis, men ogsaa herlig; er dette Ord ikke for den Ældre, hvad en Faders Stemme er for Barnet, naar den kalder ham fra den larmende Leeg, hvor han var Konge og Keiser, til den stille Taalmodigheds Gjerning, ja, er det ikke endnu mere ængstende, da det vil udstrække sig over hele Livet, og ikke saaledes lade sig spøge med, som var det kun stundom Alvor. Dersom dog Den, der haver sagt det, vidste hvad der gavner et Menneske, dersom han, hvilket jo er Tilfældet, har sagt det, idet han ved samme Leilighed mindede om, at Ødelæggelsens Vederstyggelighed skulde med sin Hvirvel oprøre Livet fra dybeste Grund, og altsaa netop give Anledning til store Bedrifter og navnkundig Daad, saa lader os, naar vi mene at forvisses om, at Ordet ikke gavner ja sammenkrymper Sjelen, have idetmindste Taalmodighed til at troe, at Feilen ligger deri, at vi ikke rettelig forstaae Ordet, og at det er vor Feil, at Det synes saa smaaligt, hvad Ordet gjør, at det istedetfor at give ethvert Menneske sin Sjæl og den ganske Verden som Bytte for dens Higen og Stræben, fratager ham den ganske Verden og dens Herlighed, som den han aldrig skal gribe, ja fratager ham endogsaa hans Sjæl, for at lade ham erhverve den i Taalmodighed.

Saa lader os da idetmindste have Taalmodighed til at troe Ordet; Taalmodighed til ikke at udsætte Overveielserne til en beleiligere Tid, til ikke, selv manglende denne Egenskab, at bede Ordet have Taalmodighed; Taalmodighed til at adskille for atter at forene, hvad der er uadskilleligt forenet.

»At erhverve sin Sjæl.« Eier da et Menneske ikke sin Sjæl, og kan dette være den sande Anviisning til Salighed, der istedetfor at lære et Menneske ved sin Sjæl at erhverve den ganske Verden, lærer ham at benytte sit Liv til at erhverve sin Sjæl? Et Menneske fødes nøgen og bringer Intet med sig ind i Verden, og hvad enten Betingelserne for Livet staae som venlige Skikkelser, der have Alt i Beredskab, eller han selv møisommeligt maa opdage dem, saa maa dog ethvert Menneske paa en eller anden Maade erhverve Betingelserne for sit Liv. Om denne Betragtning end gjorde en Enkelt utaalmodig og derved uduelig til Alt, saa vide dog de bedre Mennesker at fatte dette, og at fatte sig deri, at Livet maa erhverves og at det maa erhverves i Taalmodighed, hvortil de formane sig selv og Andre, fordi Taalmodighed er en Sjælens Styrke, der er ethvert Menneske fornøden til at opnaae sit Ønske i Livet. At Vandringsmanden, der gaaer til sit fjerne Maal, ikke forhaster sig i Begyndelsen, men hver Gang det lakker ad Aften, taalmodigen udhviler sig, at han den følgende Dag kan fortsætte Vandringsmanden – at Den, der bærer en tung Byrde, ikke forløfter sig i Begyndelsen, men stundom sætter Byrden ned og sig selv ved Byrdens Side, til han faaer ny Kraft til at bære den – at Den, der dyrker sin Jord taalmodigen, venter paa sildig Regn og tidlig Regn til Høsten kommer – at Den, der erhverver sit Udkomme ved at købslaae, sidder hos sine Vare og venter taalmodigen, til Kjøberens kommer og til han kommer med Betalingen – at Den, der udspænder sit Net efter Fuglen, venter Dagen igjennem til Aftenstunden, og da sidder taalmodigen ved sit Net uden Bevægelse til Fuglen kommer – at Den, der henter sin Føde fra Havsens Bund, sidder med sin Snoer taalmodigen den lange Dag – at den Moder, der vil erhverve sig Glæde af sit Barn, ikke begjerer, at det skal hurtigen opvoxe, men venter taalmodigen i søvnløse Nætter og bekymrede Dage – at Den, der vil vinde Menneskenes Gunst, arbejder aarle og silde og forspilder sig den ikke ved Utaalmodighed; at Den, der vil tale til Menneskene, om hvad der synes dem ligegyldigt, ikke forrasker sig i Begyndelsen og siden aflader, men vedbliver at tale og venter taalmodigen – dette forstaae Menneskene: at det nu engang er saa, og de finde sig deri; at det er godt og gavnligt, at det er saa, og de lade sig danne derved, og de give i deres Betragtning af Livet denne Adfærd Fortrinet for den vilde, ustyrlige Opblussen, der Intet udretter, men kun afstedkommer Forvirring og Skade. Betingelsen, om hvilken de tale, er udenfor Mennesket, og Betingelsen for, at han ved den naaer Ønsket, er Taalmodighed, saaledes, at han ikke egentlig vinder Taalmodigheden, men vinder det Attraaede. Saaledes er der saare mange og saare forskjellige Betingelser, men er da Sjelen saaledes en Betingelse? Saa er det da

for Lidet sagt, at sige, Mennesket kommer nøgen til Verden, og eier Intet i Verden, naar han end ikke eier sin egen Sjæl? Var den foregaaende Betragtning istand til at gjøre en Enkelt utaalmodig og uduelig til at leve, ja hvorledes skulde denne Betragtning ikke ligesom fra Grunden af gjøre Enhver utaalmodig? hvad er der saa at leve for, naar man i sit hele Liv skal erhverve den Forudsætning, der i sin dybeste Grund er Livets Forudsætning, ja hvad vil dette sige? – Saavidt hjalp da Taalmodigheden os, at det Ord, der i sin Korthed syntes saa afskrækkende, saa ubetydeligt, neppe værdt at agte paa, nu i sin Korthed viser sig saa betydningsfuldt, at det snarere frister paa en anden Maade, som var det uudgrundeligt. Og er det ikke ængstende at betræde denne Vei, hvor man vel strax og hvert Øieblik seer Maalet, men aldrig seer det naaet, ikke som Vandrerens dog kommer til Maalet, ikke som Den, der bærer Byrden, vinder hen til Bestemmelsen; hvor man aldrig saa at sige kommer af Stedet, ikke som Vandrerens nu seer en Omgivelse, nu en anden, ikke som Den, der bærer Byrden, nu taber et Stykke af Syne, nu et andet; hvor man ingen Forandring seer, ikke som Den, der kjøbslaaer, snart seer et Menneske, snart et andet, ikke som Den, der fanger efter Fugle og Fiske, snart seer een fangen, snart en anden, men bestandig kun seer sig selv; hvor man ikke som Den, der vil vinde Menneskenes Gunst, snart hører Jublen, snart Mishaget, snart mange Stemmer, snart enkelte, men kun hører en eneste Stemme, for hvis Sandhed man næsten skjælver, fordi det er, som hvis man eengang hørte den, undslap man den aldrig mere, hverken i Tid eller Evighed; hvor man, saa at sige, aldrig erhverver Noget: ikke at naae Maalet, ikke at aflægge Byrden, ikke den rige Høst, ikke Rigdom, ikke en herlig Fangst, ikke Barnets Lykke, ikke Menneskenes Gunst, ikke at have gavnet Andre, men kun erhverver sig selv, en Belønning, der er saa liden, at selv det lidet Barn, der dør i Fødselens Øieblik, eier tilsyneladende det Samme; hvor man Intet vinder, der kan indbyde Menneskene til glad Deeltagelse, fordi man kun vinder sig selv, det er: vorder bedraget, som Købmanden jo var det, hvis der Ingen kom i hans Bod den ganske Dag, og man da vilde sige til ham, nu haver Du lært Taalmodighed, eller som Fiskeren, der havde fisket den ganske Dag og Intet faaet. Eller vilde en saadan Omvæltning i Tanke og Tale ikke være end besynderligere end det Besynderlige, at Livet forandrer sig saaledes for et Menneske, at det Haandgribelige, der var ham det Visseste af Alt, bliver det Tvivlsomme, og det Aandelige, der skuffede ham ved sin Fjernhed, bliver det Visseste, uendelig vissere end det Haandgribelige?

Dog dersom et Menneske eier sin Sjæl, saa behøver han jo ikke at erhverve den, og dersom han ikke eier den, hvorledes kan han da erhverve den, da Sjelen selv jo bliver den sidste Betingelse, der forudsættes ved enhver Erhverven, altsaa og ved at erhverve Sjelen. Skulde der da gives en saadan Eien, der netop betegner Betingelsen af at kunne erhverve den samme Eien? I udvortes Forstand gives der ingen saadan Eien. Thi Den, der eier det Udvotes, han behøver ikke at erhverve det, ja han kan end ikke gjøre det. Han kan bortgive det, han eier, og da see, om det vil lykkes ham at erhverve netop det Samme igjen, han kan benytte det, han eier, til at erhverve noget Nyt, men han kan ikke paa samme Tid eie og erhverve det Samme. Skal der være Tale om en saadan Eien, da maa den findes i det Indvotes. Findes den ikke i det Udvotes som saadant, findes den eiheller i det Timelige som saadant; thi egentlig var det nærmere bestemt Timeligheden, der gjorde det umuligt at eie og erhverve det Udvotes paa eengang, fordi det, der er i Øieblikket, enten er eller ikke er, og er det, saa erhverves det ikke, og erhverves det, saa er det ikke. En Selvmodsigelse, som det vilde være, at udsige begge Dele, fatter Timeligheden hverken som Gaade eller som Opløsning paa Gaaden. I det Evige ligger heller ingen saadan Selvmodsigelse, dog ikke fordi det som det Timelige enten er eller ikke er; men fordi det er. Det Evige er ikke enten et Eiet eller et Erhvervet, men er kun et Eiet, der ligesaa lidet kan erhverves som tabes. I det Indvotes maa da denne Selvmodsigelse være at søge, hvis ellers nogetsteds, men det Indvotes er jo netop i sit almindeligste Udtryk: Sjelen. I Sjelen maae vi da søge, hvad vi i Anledning af det Ord: at erhverve sin Sjæl, gik ud for at finde. Sjelen er da Modsigelsen af det Timelige og det Evige, og derfor kan her det Samme eies og det Samme erhverves og paa samme Tid. Ja hvad mere er, er Sjelen denne Modsigelse, kan den kun eies saaledes, at den erhverves, og erhverves saaledes, at den eies. Den samme Modsigelse kan ogsaa udtrykkes paa en anden Maade. Den, som kommer nøgen til Verden, eier Intet, men den, der kommer til Verden i sin Sjæls Nøgenhed, han eier dog sin Sjæl, det er som den, der skal erhverves, har den ikke uden for sig som noget Nyt, der skal eies. Hvis det ikke var saa, hvis ikke den tilsyneladende tomme Tanke, eller dette Udtryk for Tomhed: Sjæls Nøgenhed endnu var Sjelen, saa lod den sig ikke eie og ikke erhverve anderledes end det Udvotes eies og erhverves, hvor begge Dele dog i dybere Forstand er en Skuffelse, fordi det, der erhverves, kan tabes, da det ikke eiedes, og det, der eiedes, kan tabes, da det ikke erhvervedes. Derimod er det, der betrygger mod, at Sjæls Besiddelse skulde være en Skuffelse, netop dens Erhvervelse, og det, der borger for, at dens Erhvervelse ikke er en Skuffelse, netop det, at den eies iforveien.

Forsaavidt da et Menneske skal erhverve sin Sjæl, da eier han den ikke. Hvo er da Den, der eier den; thi forsaavidt den er til, hvilket den jo er, da den skal erhverves, maa den jo tilhøre Nogen, om end saaledes, at den kan erhverves, ikke som det Udvotes erhverves, men saaledes, at Den, der erhverver den, erhverver sin Eiendom. Den, der skal erhverve Verden, antages jo at eie sin Sjæl, skulde det ikke ogsaa være omvendt saa, at Den, der skal erhverve sin Sjæl, eier den ganske Verden; og som den, der vil erhverve Verden, efterhaanden giver sin Sjæl hen til Bytte for Verden, saaledes maa den, der erhverver sin Sjæl, have Noget, han giver isteden, og hvad kan dette være andet end Verden? Hvad da Menneskene tragte efter: at eie Verden, det var et Menneske i sit første Øieblik aller nærmest ved, da hans Sjæl var fortabt i den, og eiede Verden i sig, som Bølgeslaget eier Havets Uro og dybe Grunden i sig, og ingen anden Hjertebanken kjender end den, der er Havets uendelige. Vel mene Menneskene, at den Eien af Verden, om hvilken de tale, er en

ganske anden. Men dette er kun et Bedrag. Thi Verden kan kun eies derved, at den eier mig, og saaledes eier den igjen Den, der har vundet Verden, da Den, der paa nogen anden Maade eier Verden, eier den som det Tilfældige, som det, der kan formindskes, forøges, tabes, vindes, uden at hans Eiendom væsentlig forandres. Dersom han derimod eier Verden saaledes, at Tabet af den kan formindske hans Eiendom, da eies han af Verden. Eller synes dette spidsfindigt? Mon ikke snarere den blev spidsfindig i Verdens Tjeneste, der ikke kunde eller ikke vilde forstaae det? Mon dette ikke er Verdens List, at den indbilder Mennesket, at hvis han eier den, da betyder dette ikke, at han eies af den; skulde Verden være mindre klog end han, skulde den tilbyde sig til et Menneske, som den jo gjør, uden at vide, at den vandt mest, naar et Menneske vandt den? Det Ufuldkomne kan ikke eies af et Menneske som hans eneste Eiendom, uden at dette skeer saaledes, at han eies deraf, thi naar et Menneske blot vil være udvortes, verdslig, timelig, da er Verden og Timeligheden ubetinget mægtigere end han. Eie det kan derfor kun et Menneske i Sandhed derved, at han opgiver det, hvilket jo betegner, at han ikke eier det, om han end eier det. Det Fuldkomne kan et Menneske eie, idet han tillige eier sig selv, uden at hans Eien deraf er en Opgiven, da den tvertimod er en Fordyben i det.

I første Øieblik er da et Menneske der, hvorhen Menneskene senere hige som til det Herlige; han er fortabt i Verdenslivet, han eier Verden, det vil sige han eies af den. Men i samme Øieblik er han forskjellig fra den hele Verden, og han fornemmer en Modstræben, der ikke følger Verdenslivets Bevægelser. Vil han nu erhverve Verden, da maa han overvinde denne Uro, indtil han atter forsvinder som Bølgeslaget i Verdenslivet, da haver han vundet Verden. Vil han derimod erhverve sin Sjæl, da maa han lade denne Modstræben blive tydeligere og tydeligere og deri erhverve sin Sjæl; thi hans Sjæl var netop denne Forskjellighed: den var Verdenslivets Uendelighed i sin Forskjellighed fra sig selv.

Forsaavidt han da erhverver sin Sjæl, eier Verden den. Men Verden eier den ikke med Rette, da den er hans Eiendom. Denne Modsigelse udtrykker Verden i sin Falskhed saaledes, at han eier Verden. Hans Erhverven er da en lovlig Erhverven, forsaavidt han erhverver sin Eiendom. Men hvis Eiendom er da hans Sjæl? Den er ikke Verdens, thi en ulovlig Eiendom er ingen: den er ikke hans, thi han skal jo erhverve den. Altsaa maa der endnu være en Eier. Denne Eier maa eie hans Sjæl som retfærdigt Gods, men maa dog ikke eie den anderledes, end at han selv kan erhverve den som sin lovlige Eiendom. Denne Eier kan derfor ingen Anden være end det evige Væsen, end Gud selv. Her viser den samme Selvmodsigtelse sig som den mellem at eie og erhverve det Samme i det samme Øieblik. Det lod sig ikke gjøre med det Udvortes og Timelige. Saaledes lader heller intet Udvortes og Timeligt sig eie af Flere paa eengang; men eies bestandig kun af Een. Vil man sige, at Verden eier det, saa eies det ikke af nogen Anden; vil et Menneske mene, at han eier det, da eies han af det; eier han det virkelig, da eier han det som noget Opgivet, og eier det altsaa ikke, og dog eier Verden det heller ikke, saaledes, at det Udvortes og Timelige først er blevet hvad det skal være, naar der slet Ingen eier det, eller naar det er blevet ligegyldigt. Det Evige kan heller ikke eies af Flere; thi det kan kun eies af Een, af samme Grund som den, at det ikke baade kan eies og erhverves.

Hvad Menneskene daarligt og utaalmodigen hige efter som det Høieste, uden ret at vide, hvad de ville, hvad der indgyder Forfærdelse, naar man bliver Vidne til, at det er lykkedes et Menneske: at vinde Verden og at have vundet den, det er det, hvormed Mennesket begynder og saa langt fra at være Maalet, at det er det, han skal forlade. Hans Sjæl er en Selvmodsigtelse mellem det Udvortes og det Indvortes, det Timelige og det Evige. Den er en Selvmodsigtelse, thi det, hvorved den er hvad den er, er netop, at den i sig vil udtrykke Modsigelsen. Hans Sjæl er derfor i Modsigelse og er Selvmodsigtelse. Dersom den ikke var i Modsigelse, var den fortabt i Verdenslivet, dersom den ikke var Selvmodsigtelse, var Bevægelsen umulig. Den skal paa eengang eies og erhverves, den tilhører Verden som ulovlig Eiendom, den tilhører Gud som sand Eiendom, den tilhører ham selv som Eiendom, det er som den Eiendom, der skal erhverves. Han erhverver da altsaa, hvis han virkelig erhverver, *sin Sjæl fra Verden, af Gud, ved sig selv.*

Saa var det da en Daarlighed og en Utaalmodighed at ville erhverve Verden, en Stræben efter at vorde det Ufuldkomne, man allerede var, en fortvivlet Tragten efter at forsikre sig, hvad man allerede var, saaledes at det blev vanskeligere og vanskeligere nogensinde at frelses ud deraf. Saa var da det at erhverve sin Sjæl en Opgave, der forkyndte Strid med hele Verden, idet den begyndte med at lade et Menneske være ved hin jordiske Hogens Maal, eie den ganske Verden for at bortgive den, en Strid, der bragte et Menneske i det inderligste Forhold til Gud, en Strid, der lovede ham sig selv i evig Forstaaelse med Gud, lovede ham Erhvervelsen, ikke af det Udvortes, hvilket ikke væsentlig kan eies af Nogen, og paa Grund af denne Ufuldkommenhed og tiltrods for den gjør Enhver, der kommer til egentlig at eie det, paa en eller anden Maade til Skyldner, men Erhvervelsen af det, der væsentlig kan eies, der ikke tilhører nogen anden Sjæl i Verden, der ikke ved at erhverves gjør ham til Skyldner ikke til Lykken eller Skjebnen eller Tilfældet eller Menneskene eller Venner eller Fiender eller Verden, da han tvertimod i denne Erhverven udfrier sig af sin Gjæld til Verden ved at give Verden hvad Verdens er, og kun bliver Guds Skyldner, hvilket ikke er at være Skyldner, da Gud er den ene Gode og giver Muligheden selv af at blive hans Skyldner. Skulde der være Nogen utaalmodig nok til ikke at ville fatte denne Herlighed, om han endnu ikke havde Taalmodighed til at erhverve?

»I *Taalmodighed*.« Ordet siger ikke ved eller formedelst Taalmodighed, men »i« Taalmodighed, og antyder herved, at Betingelsen staaer i et særligt Forhold til det Betingede. Vel behøvede Kjøbmanden ogsaa Taalmodighed og Fiskeren, men behøvede tillige adskilligt Andet, behøvede Indsigt og Erfaring, Vare og

Redskaber. Vil han uden dette eller uden at forstaae sig derpaa, sidde i Taalmodighed og vente, vil han mene, at det, at forstaae sig paa Taalmodighed, var tilstrækkeligt for at erhverve sit Udkomme og sin Fangst, saa vil han jo snart finde sig bedraget. Hvis Den derimod, der vil erhverve sin Sjæl, ikke vil forstaae, at naar han vandt Taalmodighed, han da vandt, hvad han behøvede, hvad der var mere værd end al anden Vinding, saa vil han aldrig komme til at erhverve den. Det viser sig allerede her, hvor betrygget denne Erhvervelse er, fordi den er i dyb Forstand saa underfundig, at den vinder, jo mere Verden bedrager. I denne Erhverven er nemlig Betingelsen tillige Gjenstanden, og afhænger ikke af noget Udvortes. Derfor bliver Betingelsen, naar den har tjent til Erhvervelsen, som det Erhvervede, ikke som naar Kjøbmanden har solgt sine Vare og Fiskeren fanget sin Fisk, han da lægger Taalmodigheden fra sig ligesom Redskaberne for at glæde sig ved det Erhvervede.

I det Udvortes er Taalmodighed noget Tredie, der kommer til, og menneskelig talt var det jo bedre, om den ikke behøvedes; somme Dage behøves den mere, somme mindre, alt eftersom Lykken er, hvis Skyldner han bliver, selv om han erhvervede nok saa lidet, thi kun naar han vil erhverve Taalmodigheden, da bliver han Ingens Skyldner. Om Menneskene derfor end i det udvortes Liv anprise Taalmodigheden, saa er og bliver den dog en Byrde. Saaledes tager Vandringsmanden en Stav i sin Haand. Han negter ikke, at den er en Tyngde, og at han forsaavidt har mere at bære paa end ellers, men han beregner, at Staven vil understøtte ham paa Vandringsmanden saa meget, at Vindingen bliver større, og hans Gang lettet. Dersom Een kunde overbevise ham om, at det ikke var saa, da vilde han ikke tage en Stav med sig, ligesom han nu lægger den fra sig ved Maalet. Dersom det gjaldt ogsaa for Den, der vil erhverve sin Sjæl, at Betingelsen kan falde bort for det Betingede, da var Ingen saaledes bedragen som han; thi Betingelsen var netop den Eien af Sjelen, der gjorde Sjælens Erhvervelse mulig; hvis det altsaa var muligt, at han, idet han havde erhvervet sin Sjæl, kunde tabe Betingelsen, saa havde han ogsaa tabt det Erhvervede.

I det Udvortes er Taalmodighed en Betingelse, der anprises, da nu Verden eengang er saaledes, og da Erfaringen har lært, at den i Betragtning heraf er fornøden. Med fuld Sikkerhed som det ene Fornødne lader den sig ikke anbefale i det Udvortes; thi maaskee skulde Utaalmodighed stundom gavne mere og fremskynde Erhvervelsen af det Attraaede. Da nemlig det Udvortes som Gode er tvivlsomt, kan enhver Betingelse for dets Erhvervelse ogsaa kun være en tvivlsom, og dette er den yderlige Efterfølge af Ufuldkommenheden, at der gives ingen Sikkerhed, der med fuld Sikkerhed kan forsikre den. Det Fuldkomne derimod kan med fuld Sikkerhed erhverves, fordi det kun erhverves ved at vorde indenfor sin egen Forudsætning. Maaskee var der den Kjøbmand, der ved sine utaalmodige Planer hurtig berigede sig, medens en anden ventede forgjebes med Taalmodighed; thi den daarlige Sæd voxer ogsaa i Utaalmodighed; men den gode Sæd voxer kun i Taalmodighed. Dog deri voxer den ogsaa, denne Sikkerhed kan ingen Tvivl eller Erfaring naae. »Den voxer i Taalmodighed.« I dette Ord er atter Betingelsen og det Betingede uadskillelige, og Ordet selv antyder Dobbeltigheden og Eenheden. Den, der voxer i Taalmodighed, han voxer jo og forfremmes; hvad er det da i ham der voxer? det er Taalmodighed; Taalmodigheden i ham voxer altsaa, og hvorved voxer den? ved Taalmodighed. Naar Den, der erhverver sig selv, blot er taalmodig, saa voxer han nok i Taalmodighed. Den ene Gang betyder Ordet det, hvori et Menneske voxer, som hvis man vilde sige, han voxer i Yndest, i Rigdom, den anden Gang betyder det det, hvorved han voxer, som hvis man vilde sige, ved Klogskab, ved Venners Raad og Bistand.

»At erhverve sin Sjæl i Taalmodighed.« Naar vi lægge Ordet sammen, og da overveie, hvorledes et Menneske skal kunne efterkomme det, da er det Første, der fordres, at han har Taalmodighed til at forstaae, at han ikke eier sig selv; at han har Taalmodighed til at forstaae, at en Erhvervelse af sin egen Sjæl i Taalmodighed er en Taalmodighedens Gjærning, og at han derfor ikke bør agte paa den Lidenskab, der med Rette kun mener, at kunne voxer i Utaalmodighed. Dette indskærper Ordet paa en dobbelt Maade ved i sin Korthed at indeholde en fordoblende Gjæntagelse. Det formaner at erhverve sin Sjæl »i Taalmodighed« og det formaner at »erhverve« den. Dette Ord alene indeholder en Formaning til Taalmodighed. Det siger ikke: grib Din Sjæl, som var det et Øieblikks Sag, som foer Sjelen Een forbi og det gjaldt nu at gribe Øieblikket og Sjelen, men dermed var ogsaa Alt enten tabt eller vundet. Det siger heller ikke »frels Din Sjæl«, et Ord, som Skriften ellers oftere bruger med sit hellige Alvor. Og det er jo ogsaa vist, at Den, der erhverver sin Sjæl, han frelser den ogsaa. Men Ordet at frelse sin Sjæl fæster ikke saaledes Sindet paa Taalmodigheden, og kunde let vække Tanken om en Skynding, i hvilken Alt maatte afgjøres. At erhverve sin Sjæl bøier derimod Sindet strax hen paa den stille, men utrættede Virken. Dette viser sig end tydeligere og ved Modsætningen end alvorligere, naar vi betænke, at Ordet er sagt i Forbindelse og Fortgang med en Skildring, der med rystende Træk fremhævede det Forfærdelige, der skulde komme over Jerusalem som var det hele Verdens Undergang, da der skulde skee Tegn i Sol og Maane og Stjerner, og Havet og Bølgerne bruse, og Himlens Kræfter røre sig, da, hvis ellers nogensinde, det var Øieblikket til at formane Enhver, at frelse sin Sjæl. Dog bruges Ordet: »erhverver Eders Sjele i Taalmodighed.« Lader der sig tænke nogen mere ophøiet Modsætning, eller er det ikke den Stund, paa hvilken Formaningens forklares i himmelsk Herlighed. Elementerne opløse sig, Himlen sammenrulles som et Klædebon, Tilintetgjørelsens Afgrund aabner sit Svælg og brøler efter Bytte, Fortvivlelsens Skrig lyder allevegne fra, selv den livløse Natur vaander sig i Angest – dog, den Troende trænger sig ikke kæmpende frem for at finde Frelse, men medens Intet har Bestaaen, medens selv Bjerget vaklende forlader sin Plads, hvor det stod urokket i Aartusinder, da forbliver han i Stilhed, og erhverver sin Sjæl i Taalmodighed; medens Menneskene skulle forsmægte af Frygt og de Tings

Forventelse, som skulde komme.

Hvad der da allerede er udhævet ved det Ord: erhverve, det indskærpes end mere indtrængende ved det Tilføiede: i Taalmodighed, ja Ordet selv i sin Heelhed er ligesom et Billede paa den hele Erhvervelse, at denne gaaer for sig ligesom Ordet gaaer frem i sit Udtryk, det er, at det Hele er en Gjentakelse. Der er ikke Tale om at erobre, at jage og gribe efter Noget, men om at blive stillere og stillere, fordi det, der skal erhverves, er der inde i Een, og Nøden er, at man er uden for sig; fordi det, der skal erhverves, er i Taalmodigheden, ikke skjult i den saaledes, at Den, der taalmodigen ligesom afbladede Taalmodigheden, nu fandt det inderst inde, men saaledes, at det er Taalmodigheden selv, i hvilken Sjelen i Taalmodighed spinder sig ind og derved erhverver den og sig selv.

Naar man da vil begynde paa denne Erhverven, da fordres der, at man har Taalmodighed til at begynde saaledes, at man i Sandhed bekjender sig selv, at det er en Taalmodighedens Gjerning. Begynder man ikke saaledes, da kommer man aldrig til at erhverve, da denne Erhverven, ikke som en jordisk Erhverven en tidlang kan vise sig at være uden Vinding, men den tvertimod er en Taben, tilsyneladende idetmindste saa, og der derfor hører Taalmodighed til at ville begynde paa den, da den, hvilket netop er det Hidsende og for Utaalmodigheden Pirrende, dog erklærer sig selv for en Erhverven. Hvad er den hele Vinding, om hvilken der tales? Det er at faae sin Sjel som den er, men saaledes synes det jo netop, at man har den fra Begyndelsen. Her er ikke Tale om at lægge Noget til Sjelen, men om at tage Noget fra den, det vil sige, Noget, den tilsyneladende eiede.

Men gives der da ingen anden Maade, paa hvilken et Menneske kan gribe sin Sjel? Kan han ikke fravriste den hiin Magt, der ulovligt eiede den? Hvorved vil Sjelen gjøre dette, uden ved sig selv. Men den eier jo ikke sig selv, siden den vil gribe sig selv. Er desuden ikke hiin Magt den stærkere, siden den har kunnet sætte sig i Besiddelse af hans Sjel. Hvilket er nu altid den Svageres Vaaben? Det er Taalmodighed. Men maa han da ikke eie sin Sjel for at have Taalmodigheden, i hvilken han erhverver den? Ingenlunde; thi Taalmodigheden bliver til under Erhvervelsen, i hvilken han ikke, som han maa antages, hvis han skulde bruge Kraften, bliver stærkere og stærkere, men i hvilken han tilsyneladende bliver svagere og svagere. Netop fordi Verden ulovligt eiede hans Sjel, maa den yderligere Efterfølge heraf, samt af at Verden virkelig er den Stærkere, være den, at han bliver svagere og svagere i Forhold til Verdenslivet. Dersom Sjelen ikke var Forskjelligheden fra Verdenslivet, vilde den aldrig kunne erhverves, men da den dog tilhører Verden, kan Erhvervelsen ingen anden Forudsætning have end den intetsigende: Taalmodighed, og denne igjen saaledes, at den ikke er, men vorder.

I Taalmodigheden affinder Sjelen sig med alle sine Eiere, med Verdenslivet, idet den lidende erhverver sig selv fra det, med Gud, idet den lidende modtager sig selv af ham, med sig selv, idet den selv beholder hvad den paa samme Tid udgiver til begge, uden at Nogen kan tage det fra den: Taalmodigheden. Med Magt kan Sjelen Intet faae; thi den er netop i fremmed Magt. Var Sjelen paa nogen anden Maade fri, da var den ikke Selvmodsigelsen i Modsigelsen mellem det Udvortes og det Indvortes, det Timelige og det Evige. Denne Selvmodsigelse udtrykkes her igjen, at Sjelen er stærkere end Verden ved sin Svaghed, og at den er svagere end Gud ved sin Styrke, at den Intet kan erhverve, med mindre den vil bedrages, uden sig selv, og sig selv kan den kun erhverve ved at tabe.

»Men hvad er da et Menneskes Sjel?« Dersom Du spørger saaledes i Utaalmodighed en Anden, da vil Du neppe finde Svaret, ei heller er Du, som det synes, paa den rette Vei. Eller er dette ikke en Aabenbarelse af Utaalmodigheden, at eet Menneske haster frem for at forklare alle Andre, hvad Sjelen er, og at et andet Menneske utaalmodigen venter paa, at han skal forklare det, at den Hørende utaalmodigen fremskynder den Talendes Forklaring, og da atter bliver utaalmodig, fordi den ikke synes ham tilstrækkelig? Eller var det derover han burde blive utaalmodig, eller var det ikke snarere ganske i sin Orden, og en Lykke, at det var i sin Orden, at ikke den Talende skulde ved sit Ord udelukke ham fra at erhverve sin Sjel i Taalmodighed? Eller var det ikke snarere det, han burde blive utaalmodig over, at han var saa utaalmodig, og nu beflicte sig paa, af Utaalmodighedens Frugt at lære at ville begynde med Taalmodighed.

Det at vide hvad et Menneskes Sjel er, hvad dette vil sige, er endnu saare langt fra Begyndelsen paa at erhverve sin egen Sjel i Taalmodighed, og er en Viden, der ogsaa deri viste sin Forskjel fra hiin Erhverven, at den voxer ogsaa i Utaalmodighed. Og om denne Viden end kan have sin Betydning, den bedrog dog ofte et Menneske netop som Verden gjør det, at han troede at eie den, medens det var hans Viden, der eiede ham.

»Men naar et Menneske skal erhverve sin egen Sjel, da maa han jo kjende den, inden han begynder.« Vel er dette saa, netop fordi Den, der kjender sin Sjel, derfor endnu ikke har erhvervet den; men netop derfor er det ogsaa saa, at han, naar han ikke begynder at erhverve den, ikke kjender den. Selv om han kunde erkjende den fuldelig, førend han erhvervede den i Taalmodighed, saa vilde dog denne Besiddelse i Erkjenden kun være en Besiddelse, der var ligesom hiin første Eien Betingelsen for, at han kunde erhverve den i Taalmodighed. Derfor er enhver Erkjenden, der ikke vil staae i Forhold til en Erhverven, ufuldstændig og mangelfuld, thi han veed jo ikke endnu, hvorledes han vorder; da han vorder ved Erhvervelsen; og bliver selv i Følgeskab med Erhvervelsen mangelfuld, thi »endnu vide vi ikke, hvorledes vi skulle vorder«.

Den, der erkjender sin Sjæl, han seer sig i et Speil; men dette Syn kan han glemme, som Apostelen Jacob siger, og derfor lader det sig og anvende her, hvad han fremdeles siger: »at den rette Ordets Hører er den, der gjør det.« Saa længe han blot hører Ordet, da er han uden for det, og naar Forkynderen tier, da hører han Intet, men naar han gjør Ordet, da hører han bestandig, hvad han selv forkynder for sig selv. Og enhver blot Høren af Ordet er uendelig langt ufuldkommere end Udførelsen, ikke blot fordi Udførelsen er høiere, men fordi enhver Udsigen er saare ufuldstændig baade i sin Korthed og i sin Vidtløftighed i Sammenligning med Udførelsens Nøiagtighed. Erkjendelsen af sin egen Sjæl, hvis man vil betragte den som en Erhverven, er derfor et Selvbedrag, fordi den i sin største Fuldstændighed dog blot er en Antydning af, hvad der i sin Bestemthed viser sig under Erhvervelsen.

Sin Sjæl maa derfor vel et Menneske kjende for at erhverve den, men denne Erkjenden er ikke Erhvervelsen, som han jo og i denne Erkjenden forvisser sig om, at han er i en fremmed Magt og at han altsaa ikke eier sig selv, eller nøiere bestemt ikke har erhvervet sig selv. Naar Djævelen troer og dog skjælver, saa ligger der i denne Tro en Selverkjenden, og jo fuldstændigere denne er, jo mere vil han skjæleve, netop fordi han ikke vil erhverve sig selv.

Sin Sjæl erkjender da et Menneske, hvis han erkjender den i Sandhed, som et Noget, han vel endog kan nøiagtigt beskrive, men som er i en Andens Besiddelse og som han vel kan ønske at besidde, men hvortil Erkjendelsen som saadan ikke hjælper ham. Om der derfor end hører Taalmodighed til denne Erkjenden som til enhver anden, saa er det dog ikke den, Ordet taler om, hvilket ogsaa viser sig derved, at i Erkjendelsen Taalmodigheden ikke paa eengang er Betingelsen og det Betingede. Den Erkjendende er atter bedraget, ligesom Kjøbmanden var det, hvis han istedenfor at vinde Erkjendelsen vandt Taalmodigheden. Den Erkjendende gjør ligesom Vandringsmanden, han lægger Taalmodigheden fra sig, naar han har vundet Erkjendelsen. Den, der derfor kun vil være taalmodig for at erkjende sin Sjæl, han vil ikke erhverve sin Sjæl i Taalmodighed.

Den, der vil erhverve sin Sjæl i Taalmodighed, han erkjender, at hans Sjæl ikke tilhører ham selv, at der er en Magt, han maa erhverve den fra, en Magt, af hvem han maa erhverve den, og at han maa erhverve den selv. Taalmodigheden slipper han aldrig, ikke naar han har erhvervet den, thi det var jo Taalmodigheden, han erhvervede, og saasomt han opgiver Taalmodigheden, da opgiver han Erhvervelsen igjen, heller ei slipper han Taalmodigheden, naar det synes, at hans Stræben bliver skuffet, thi forsaavidt den bliver det, veed han, at det maa ligge deri, at Taalmodigheden ikke var den rette, eller at Grunden ligger i Utaalmodigheden. Hvad enten han derfor i Afgjørelsens forfærdelige Øieblik erhverver Taalmodigheden, eller han langsomt erhverver den, i Taalmodigheden erhverver han sin Sjæl, hvad enten han i samme Øieblik er oversat i Evigheden, eller han fra dette Øieblik af hvert Øieblik oversætter sig i Evigheden.

Naar da Følelsens Utaalmodighed vil foregjøgle ham Erhvervelsen, da veed han, at den bedrager; thi den vil gjøre ham Taalmodigheden overflødig, og Erhvervelsen er kun i Taalmodigheden. Naar Erkjendelsens Utaalmodighed vil betrygge ham Erhvervelsen, ja Erhvervelsen i al sin Mangfoldighed, da veed han, at den bedrager; thi den vil afskedige Taalmodigheden, og Erhvervelsen er kun i Taalmodigheden, og Taalmodigheden er ikke det Mangfoldige, men det Enkelte og Enfoldige. Naar Forsættet vil tage Erhvervelsen med Vold, da veed han, at den bedrager, fordi det ogsaa tager Taalmodigheden med Vold. Naar det Forbigangne vil forfærde ham med sine Rædsler, det Tilkommende med sin angstfulde Forventning, naar hele Verden truer ad ham med sine Skrækkesmidler, naar Tiden træder i Verdens Tjeneste som den, der skal formaae at gjøre Pinselen lang og Qvalen over al Maade, eller naar Tiden ikke saaledes truer, men underfundigen lader ham forstaae, at den lukker aldrig sit Øie, medens han sover; da veed han, at det er Bedrag; ikke dens Trudsler, ikke om den har Magt til at udføre dem, men at det er Bedrag, at den vil gjøre ham Taalmodigheden overflødig og lade ham, hvis han nogensinde begyndte paa den, fortryde den, som den, der ikke formaaede at holde ud, vil adskille ham Erhvervelsen fra Taalmodigheden, der bliver i Taalmodighed, naar Enhver har taget Sit indtil den sidste Penning.

Skulde vi nu sige: »hvo skildrede dog denne Strid rettelig?« Som var Forkyndelsen ikke altid ufuldkommen, og som var Forkyndelsen ikke altid noget Andet end Erhvervelsen? Som skulde Skildringen ikke friste den Talende til Utaalmodighed i Lidenskabens Udtryk, og den Hørende til Utaalmodighed i at høre og til Utaalmodighed i at begjære ny Tale, hvad enten han nu fandt den hørte Tale for kunstig, at den Talende maatte prise ham, hvis det ikke betydde, at hans Sjæl var aldeles tankeløs, eller for eenfoldig, hvilket vel ikke var at anprise; thi Den, der mener, at det Mangfoldige og det Meget forhjælper ham til Erhvervelsen, han er ligesom Den, der mener, at det Eenfoldige standser ham, da kun det Eenfoldige er det Forhjælpende. Eller var Skildringen selv ikke Noget, som Verden og Tiden formaaede at tage, uden at tage Taalmodigheden og Erhvervelsen, der er i Taalmodigheden, der selv i Dødens Øieblik erhverver et Menneske hans Sjæl for det Evige, hvis han dør i Taalmodigheden!